

Iuga-Gombos Márta

„Hát én immár mit válasszak?” Opcionális tantárgyak középiskolásoknak

A romániai oktatási rendszerben a rendszerváltást követő években rengeteg újításnak voltunk és vagyunk tanúi, pedagógusként, szülőként, gyermekként egyaránt. Ezek az újítások számos területen tetten érhetők, és az átlagembert is foglalkoztatják, hiszen közvetetten sokakat érintenek az oktatással kapcsolatos kérdések. Jelen esetben nem az a cél, hogy a különböző véleményeket kifejtsük, hanem az, hogy az oktatásirányítási és oktatáskutatási nézőpontokat előtérbe helyezve kiemeljünk néhány olyan területet, amelyek közvetlenül meghatározzák az iskolai tevékenységek sorát. Pedagógusként leginkább az oktatás tartalmi kérdéseire vonatkozó szempontokat érdemes újra és újra végiggondolnunk, vagyis a mindenkori „mit tanítsunk” kérdéskörét.

Ebben a tanulmányban röviden áttekintjük, hogy milyen tantervi szabályozások születtek Romániában, kiemelve a helyi tervezés lehetőségéhez vezető „utat”, és bemutatásra kerül két választható tantárgy tanterve középiskolásoknak. A tanterveket a Babeş–Bolyai Tudományegyetem mesterképzős diákjai dolgozták ki, akik részt vesznek a II. szintű pedagógiai modul képzési formáiban is.

A forradalom előtti szocializmus éveiben szigorúan egységes tanterv volt érvényben, a pedagógusoknak nem volt beleszólásuk az oktatás tartalmi kérdéseibe, azt kellett tanítani, amit az állam meghatározott, pedagógiai, pszichológiai szempontok nem érvényesülhettek. Ennek a szigorúan központi szabályozásnak az előíró, adagoló tanterv felelt meg, amely meghatározott sorrendben szabta meg az egységesen és kötelezően tanítandó tananyagot (Fóris-Ferenczi 2008). Ez azt jelentette, hogy a tanításban nem lehetett figyelembe venni az egyéni fejlettségi szintet, tanulási tempót, érdeklődést stb. Egyszerre „kellett lépni” a tananyagot illetően, nem volt szabad lemaradni a megszabott ütemhez képest. A 90-es években változások következtek be több szakaszban is, ami magába foglalta a keretjellelű nemzeti alaptanterv bevezetését, a keretjellelű óraterveket.

A romániai alaptanterv a következő műveltségterületek szerint rendezi a tantervi tartalmakat:

- *Nyelv és kommunikáció*
- *Matematika és tudományok*
- *Ember és társadalom*
- *Művészetek*

✚ *Testnevelés és sport*

✚ *Technikai és gyakorlati ismeretek*

✚ *Pályaorientáció és pedagógiai tanácsadás*

A felsoroltakon belül az alaptanterv meghatározza az önálló, kötelező tantárgyakat, a tantárgyak elrendezését az egyes évfolyamokon, iskolatípusokban és szakokon, valamint a meghatározott tantárgyak kötelező minimális, illetve választható maximális óraszámát (Fóris-Ferenczi 2008). Ez a szigorúan központi szabályozás alól való „fellelegzést” jelentette, valamint lehetőséget a helyi tervezésre (Nyugat-Európában ez a tendencia sokkal korábban elkezdődött), pl. egy műveltségi területhez kapcsolódó tantárgyak minimális és maximális óraszámának a figyelembevételével.

A helyi szintű tervezés az iskola pedagógiai programjával kezdődik, amely meghatározza a nevelés-oktatás folyamatának helyi pedagógiai elveit, gyakorlatát, működésének feltételeit (M. Nádasi Mária 2000). Romániában folyamatban van ennek az iskolai életet szabályozó dokumentumnak a kidolgozása, amely magában foglalja a helyi tantervet is. Oktatási rendszerünkben a helyi tervezés lehetősége a nemzetközi gyakorlathoz viszonyítva eléggé beszűkült, csupán három lehetőséget kínál a választásra:

- kiterjesztés;
- elmélyítés;
- választható tantárgyak.

A kiterjesztést abban az esetben alkalmazhatjuk, ha a diákok nagyon érdeklődnek egy bizonyos tantárgy tartalmai iránt, azaz a kötelező tartalmak mellett a javasolt tartalmakat is előtérbe helyezik a tanulás során. Technikailag ez az adott tantárgy maximális óraszámának lefedését jelenti.

Az elmélyítés szintén az adott tantárgy maximális óraszámának a lefedését jelenti, de az előzőekben megfogalmazott indokkal ellentétes módon, a diákok nem érdeklődnek a tantárgy iránt, illetve gyengén teljesítenek.

A választható tantárgyak bevezetésével lehetőség nyílik a gyermekek érdeklődésének a figyelembevételére (ha a gyakorlatban egyéb, külső okok ezt nem gátolják), és a pedagógus megtervezheti a diákok által választható tantárgyak tantervét, az előző két eset a hivatalos tantárgyi tantervek kiegészítését jelenti.

Ami a tervezést illeti, a választható tantárgyak kapcsán elkülönítjük a következő típusokat:

- tantárgyszintű opcionális;
- választható tantárgy a műveltségterület szintjén;
- több műveltségi területet átfogó választható tantárgy.

A tantárgyszintű opcionálisok kiegészítik valamely tantárgy követelményrendszerét, tartalmát, a második esetben a tartalmak azonos műveltségi területen belül fogalmazódnak meg, a harmadik esetben pedig több tantárgy témái illeszkednek különböző műveltségterülethez.

Az, hogy egy adott iskolában milyen választható tantárgyak kerülnek feldolgozásra, a következő szempontoktól függ: humán erőforrás, az anyagi források, a tanulók érdeklődése, az iskola sajátos helyzete, a közösség képzéssel szembeni elvárásai stb. (Fóris-Ferenczi 2008).

E rövid elméleti áttekintés után említsünk meg néhány opcionális tantárgyat, amelyek a romániai iskolákban előfordulnak (a nyelv és kommunikáció területén belül, véletlenszerű mintavétel alapján) és középiskolásoknak szólnak (a Babeş–Bolyai Tudományegyetem tanár szakos, mesterképzős diákjai által végzett felmérés alapján, a 2012–2013-as tanévben):

- Irodalom és más művészetek
- Narratív technikák
- Irodalomkritika
- Mítosz és irodalom
- Gyermekirodalom
- Kommunikáció
- Világirodalom
- Irodalmi és mozgóképi kifejezés mód
- Mozgóképkultúra és filmtörténet
- Újságírás
- Kreatív írás
- Dráma

Ebből a rövid felsorolásból is kiderül, hogy országos szinten elég sokrétű a kínálat, s hogy további ötleteket nyújtsunk a felsorolás gazdagításához, két opcionálisra szánt tantárgy tantervét (középiskolásoknak) tárjuk a pedagógusok elé.

Bibliográfia

Fóris-Ferenczi Rita: *A tervezéstől az értékelésig*. Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2008.

Hunyady Györgyné – M. Nádas Mária: *Pedagógiai tervezés*. Comenius Bt. Kiadó, Pécs, 2000.

Korstílusok, stílusirányzatok

Az opcionális elnevezése: *Korstílusok, stílusirányzatok*

A tanterv kidolgozója: Adorjáni Ildikó, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar nyelv és irodalomtudományi tanulmányok szak mesterképzős diákja, II. szintű pedagógiai modul hallgatója

Típusa: több műveltségterületet átfogó választható tantárgy (műveltségterület: *Nyelv és kommunikáció, Művészetek, Ember és társadalom*, tantárgyak: irodalom, zene, képzőművészet, művészettörténet, filozófia)

Osztály: XII.

Óraszám/hét: 1 óra/hét

Bevezetés, érvelés

A 19. század második felének társadalomtörténeti szempontból sokat emlegetett jelensége a tudományterületek szakosodása, diszciplinárizálódása önálló, egymástól elváló tudományterületekként való megjelenése. E szakosodás folyamánya az is, hogy miközben pedagógusként mindannyian a magunk szakterületét, tantárgyát hangsúlyozzuk, gyakran megfélekedünk azokról a tantárgy- és tudományterület közti kapcsolatokról, amelyek fellelése, kiemelése igencsak termékeny lehet mindennapi oktatási tevékenységünkben. Így aztán nem is csoda, hogy legtöbb tanítványunknak szinte eszébe sem jutna valamiféle kapcsolatot is teremteni a között a rengeteg tantárgy között, amelyek nap mint nap annyi „szenvedést” okoznak neki. Így aztán ahelyett, hogy összefüggéseket teremtenének, önállóan gondolkodnának, „dobozolnak”, ami természetesen se nem érdekes, se nem hasznos, de értékeléskor (hiszen legtöbb esetben még ma is a lediktált tananyagot kell visszamondani) jól jön. S a dobozok mindennap egy-egy új ismerettel gazdagodnak, egymástól azonban jó messzire vannak elhelyezve, nehogy a bennük levő ismeretek valahogy mégiscsak kimásszanak, s egy-egy másik doboz gondolataival elkezdjenek barátkozni. Érdekes, hogy ebben az értelemben a diákjaink nagyon félnek a káosztól, a rendetlenségtől, ropant óvatosak.

A *Korstílusok, stílusirányzatok* című opcionális tantárgy épp azt szeretné, épp arra vállalkozik, hogy a különböző dobozokban levő ismereteket kicsalogassa, megismertesse őket egymással, kapcsolatokat teremtsen köztük, hogy logikusan, interdiszciplinárisan gondolkodó, rendszerezett, értelmes, bármikor előhívható tudással rendelkező diákokat formálhassunk.

Azért épp a 12. osztályosoknak javasoljuk ezt a tantárgyat, mert ők már középiskolai tanulmányaik végén számos olyan ismerettel rendelkeznek a *Nyelv és kommunikáció*, a *Művészetek* vagy az *Ember és társadalom* műveltségterületekhez kapcsolódó tantárgyak mentén, amelyek elképzelésem szerint hatékonyan felidézhetőek, összekapcsolhatóak, továbbgondolhatóak, s egyedi helyzetekben alkalmazhatóak.

Általános kompetenciák

1. nyelvi, intellektuális, esztétikai képességek működtetése, gyakorlása
2. a tudatos nyelvi, értelmi, esztétikai magatartás alakítása
3. történeti látásmód alkalmazása, kulturális viszonyulások gyakorlása különféle művészeti ágazatokban, filozófiai gondolkodásokban, elképzelésekben

Specifikus kompetenciák	Tartalmak
1.1. Művelődéstörténeti korszakok felidézése, megbeszélése, összegzése, kapcsolat a művészet- és irodalomtörténeti korszakok között	– művelődéstörténeti, művészettörténeti, irodalomtörténeti korszakok
1.2. A korstílus, stílusirányzat fogalmának interdiszciplináris megközelítése	– korstílus ¹ , stílusirányzat ² – fogalmi különbségek – összefüggés-teremtés más tantárgyakkal
1.3. A korstílusok megnyilvánulási formáinak megismerése különféle tudományterületeken	1. korstílus: reneszánsz –megnyilvánulási formái: reneszánsz irodalom, zene, képzőművészet, tudomány és filozófia 2. korstílus: barokk –megnyilvánulási formái: barokk irodalom, zene, képzőművészet, barokk gondolkodók 3. korstílus: klasszicizmus – megnyilvánulási formái: klasszicista irodalom, zene, képzőművészet, klasszicista gondolkodók 4. korstílus: romantika: – megnyilvánulási formái: romantikus irodalom, zene, képzőművészet, gondolati, a romantika filozófiája, gondolkodói
1.4. A stílusirányzatok jellemzőinek felfedezése, megnyilvánulási formáinak vizsgálata	Stílusirányzatok: 1. Román stílus 2. Gótikus stílus 3. Manierizmus 4. Rokokó 5. Szentimentalizmus 6. Népies stílus 7. Realizmus 8. Naturalizmus 9. Szecesszió 10. Impresszionizmus 11. Szimbolizmus 12. Avantgárd irányzatok: kubizmus, futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, dadaizmus, konstruktivizmus – szempont: hol, mikor, hogyan jelentkeznek a fenti stílusirányzatok? (Asszociációk keresése)

¹ Egy-egy művelődéstörténeti korszak valamennyi művészeti ágát átfogják.

² Nem egyetemes jellegűek, nem minden művészeti ágban ható áramlatok.

Módszer-Tár

2.1. Az emberkép, az életfelfogás vizsgálata a különféle korstílusokban, stílusirányzatokban	– emberkép – életfelfogás
2.2. A szépség fogalmának vizsgálata a különféle korstílusokban, stílusirányzatokban	– szépség
2.3. A morál fogalmának vizsgálata a különféle korstílusokban, stílusirányzatokban	– morál
2.4. Az emberi megismerés lehetőségei, értelmezési módjai a megnevezett korstílusokban, stílusirányzatokban	– az emberi megismerés lehetőségei, határai, elképzelések
3.1. A fölfedezett ismeretek, tapasztalatok rendszerezése, a kiemelt összefüggések rögzítése	– nyelvi, kulturális hagyomány
3.2. A választott téma/probléma interdiszciplináris értelmezése, bemutatása	<i>Az én témám</i> – problémafelvetés, értelmezés, bemutatás
3.3. A tanévi tevékenység értékelése, véleménynyilvánítás	– tapasztalatok, gondolatok, vélemények

Értékek és attitűdök

- Divergens, kritikai gondolkodás
- Interdiszciplináris látásmód, rugalmas, kreatív problémamegoldás
- Együttműködésre való hajlam
- A másság elfogadása, a differenciák pozitív alkalmazhatósága
- Szolidaritás, felelősségvállalás

Módszertani javaslatok

A *Korstílusok, stílusirányzatok* című tantárgy tanterve azokra az interdiszciplináris kapcsolatokra, összefüggésekre fókuszál, amelyek az előző években tanult, különféle műveltségterülethez tartozó tantárgyak ismeretei között fellelhetők. S e kapcsolódási, érintkezési pontok keresgélése közben az alábbi értékek és attitűdök formálását célozza:

- divergens, kritikai gondolkodás;
- interdiszciplináris látásmód, rugalmas, kreatív problémamegoldás;
- együttműködésre való hajlam;

- a másság elfogadása, a differenciák pozitív alkalmazhatósága;
- szolidaritás, felelősségvállalás.

Mindezek formálását, kialakítását az alábbi általános kompetenciák fejlesztése révén képzelel el:

1. nyelvi, intellektuális, esztétikai képességek működtetése, gyakorlása;
2. a tudatos nyelvi, értelmi, esztétikai magatartás alakítása;
3. történeti látásmód alkalmazása, kulturális viszonyulások gyakorlása különféle művészeti ágazatokban, filozófiai gondolkodásokban, elképzelésekben.

Az általános kompetenciákat 1–4. specifikus kompetenciára bontja, mind-egyikhez konkrét tartalmat rendel, s mindezek kijelölésében az interdiszciplinaritást, a divergens látásmódot, a rugalmas, együttműködő problémamegoldást helyezi előtérbe. Az egyes specifikus kompetenciákhoz rendelt tartalmak a csoport igényei, a pedagógus meglátásai szerint bővíthetők, kiegészíthetők, mindenképpen szabadon, rugalmasan kezelendők.

A célok, kompetenciák és tartalmak kijelölésekor a tanterv szerkesztője figyelembe vette az előző években tanult *Magyar nyelv és irodalom*, *Művészettörténet*, *Filozófia* tantárgyak tantervében megjelenő általános és specifikus kompetenciákat, s az ezekhez rendelt tartalmakat.

A tartalmak feldolgozásához, a képességek hatékony fejlesztéséhez olyan tanulási tevékenységek megtervezését ajánlja, amelyek a tanuló felfedezésein, gondolkodtatásán, értelmezésén alapulnak. A tanulásszervezés folyamatában főként a tanulóközpontú módszerek alkalmazását javasolja, s arra biztat, hogy ezeket a módszereket bátran, igény szerint kombináljuk a hagyományos oktatásban alkalmazott módszerek bármelyikével.

Értékelési módok, eljárások

– *A tanév elején*, a tevékenységsorozat kezdetén a diagnosztizáló értékelés alkalmazása ajánlott. Ennek segítségével feltárjuk a tanulók aktuális tudás- és teljesítményszintjét, s ennek alapján megtervezük a tantervi előírás figyelembevételével tanévi tevékenységsorozatunkat.

– *A tanév folyamán* a formatív, állandó, folyamatos értékelésre biztat a tanuló konkrét, aktuális teljesítményének szóbeli vagy leíró értékelésére olyan módszerek alkalmazásakor, mint a vita, tanulói kiselőadás, bemutatás, játék, kooperatív módszer, dramatizálás, projekt módszer. Tartsuk szem előtt, hogy értékelésünk csak akkor lehet valóban eredményes és hatékony, ha jól átgondolt, pontosan körülhatárolt szempontok alapján történik.

– *A tanév végén* a szummatív értékelési típus alkalmazása is javallott, ennek célja az összegzés, a tanulói teljesítmény megismerése, minősítése, a megtervezett nevelési-oktatási folyamat következményeinek levonása, s ennek alapján a következő tevékenységsorozat újragondolása, kiegészítése, javítása.

Szakirodalom

- Ambrus Ágnes – Bodó Anna: *Magyar nyelv és irodalom. Tankönyv a líceumok IX. osztálya számára.* Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 2008.
- Birta-Székely Noémi, Fóris Ferenczi Rita (szerk.): *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2007.
- Birta-Székely Noémi: *Tanárok pedagógiai műveltsége.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.
- Fűzfa Balázs: *Irodalom_09. Érettségi-központú irodalomkönyvek műszövegekkel.* É. n., Krónika Nova Kiadó, Budapest.
- Fűzfa Balázs: *Irodalom_10. Érettségi-központú irodalomkönyvek műszövegekkel.* É. n., Krónika Nova Kiadó, Budapest.
- Fűzfa Balázs: *Irodalom_11. Érettségi-központú irodalomkönyvek műszövegekkel.* É. n., Krónika Nova Kiadó, Budapest.
- Nyíri Tamás: *A filozófiai gondolkodás fejlődése.* Szent István Társulat, Budapest, 2003.
- Orbán Gyöngyi: *Magyar irodalom. Alternatív tankönyv a IX. osztály számára.* T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2000.
- Orbán Gyöngyi: *Magyar irodalom. Alternatív tankönyv a X. osztály számára.* T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2000.
- Pongrácz Zoltán: *A zene története:* http://hu.wikibooks.org/wiki/A_zene_t%C3%B6rt%C3%A9nete (2013. jan. 21.)
- Störig, Hans Joachim: *A filozófia világtörténete.* Helikon Kiadó, Budapest, 2008.
- Zima Szabolcs: *Remekművek. A világ leghíresebb festményei és szobrai.* I–II. kötet, Graph-Art Kft, Debrecen, 2007.

A világ kulturái képekben

Az opcionális elnevezése: A világ kulturái képekben

A tanterv kidolgozója: Dimény Hajnalka, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar nyelv és irodalomtudományi tanulmányok szak mesterképzős diákja, II. szintű pedagógiai modul hallgatója

Típusa: több műveltségterületet átfogó választható tantárgy (műveltségterület: *Nyelv és kommunikáció, Művészetek, Ember és társadalom*, tantárgyak: irodalom, képzőművészet, történelem, földrajz)

Osztály: XI, XII. osztály (művészeti iskolák zene és tánc osztályaiban)

Óraszám/hét: 1 óra/hét

Bevezetés, érvelés

A tantárgy célja történelmi és kulturális események felvázolása képek (fotók, festmények, grafikák, barlangrajzok) és filmek tükrében, ill. azok segítségével. Nemcsak az események és eszmék egymás közötti összefüggéseit lehetne végigkövetni, hanem a különböző médiumok fejlődését, a különböző kultúrákban betöltött szerepüket, az ezekhez való emberi viszonyulást is.

A képek és filmek által felkelthetjük a diákok érdeklődését, figyelmét, és olyan szempontokat emelhetünk ki, amelyek nem lehetségesek általában a történelem, földrajz, magyar- és világirodalom órán alkalmazott módszerek által. Irodalmi szövegek és filmek beemelése is lehetséges, ezek is színesebbé, szelesebbé tehetik a nézőpontokat és a módszereket.

A diákok szemléletét az összefüggések keresésére és követésére irányíthatjuk az események és kulturális jellegzetességek összekapcsolásában különféle médiumok által, amelyek a rögzítésükre, megjelenítésükre igyekeznek. Közvetetten az emberi gondolkodásmód változásaira is felfigyelhetnek a diákok, ill. arra is, hogy keletkezésüket illetően egymástól távol eső megjelenítései ugyanannak az eseménynek vagy történetnek hogyan, miben különbözhetnek egymástól. A mindenkor eszmék ugyanis közvetlenül érvényesülnek a vizuális médiumok darabjaiban. Az órát események, helyek, személyek, műalkotások és ezek összefüggései töltik ki folyamatosan vizuális (esetleg auditív, írásos) példákkal alátámasztva, de szem előtt kell tartani, hogy nem az információk sokasága a lényeges, hanem az összefüggések és az összefüggések felfedeztetése. Ehhez természetesen szükséges egy elég nagy ismeretanyag, de megoldható úgy is, hogy nem ismeretekre, évszámokra irányítjuk a figyelmet és kérjük számon azokat, hanem egy átfogó tudással rendelkezve képesek legyenek megkeresni az információt, amire szükségük van. Így azt fogják megjegyezni, amit személy szerint érdekesnek tartanak, és amivel többet foglalkoznak (pl. csoportmunkában) egy egészen az összképben. A szemlélet és a módszerek függvénye tehát a megfelelő kivitelezés.

Általános kompetenciák

1. a vizualitás fogalma, a képek
2. a vizuális médiumok formái, módszerei, lehetőségei a(z történelmi) időben
3. a vizualitás szerepe a kultúra, a gondolkodás, az eszmék megjelenítésében, ábrázolásában; az ember és a képek együtt, egymásért – összefüggések felfedezésének képessége
4. a kép mint a kulturális és történelmi események közötti összefüggések, az eszmék, az emberi gondolkodás megjelenítésének, megragadásának egyik módja/eszköze – összefüggések felfedezésének képessége

Specifikus kompetenciák és tartalmak

1. A vizualitás fogalma, a képek

Kompetenciák	Tartalmak
1.1. a kép sajátosságainak a megértése más médiumokkal szemben	– a barlangrajzoktól a reklámokig: kiderítjük, hogy mire jó a kép – a látás (vizualitás) mint észlelés az életünkben: a legmeghatározóbb érzékszervünk a szem, a legmeghatározóbb az észlelésben a látási inger
1.2. a kép szerepe, lehetőségeinek kiemelése más médiumokkal szemben	– kép és ekphrasis: kép és írás kapcsolata – kép és film: egy festmény és egy film ugyanarról az eseményről

2. A vizuális médiumok formái, módszerei, lehetőségei

Kompetenciák	Tartalmak
2.1. a vizualitás lehetőségeinek, formáinak változása az idő során	– a barlangrajzok és (feltételezett) szerepük: mit árulnak el az emberről és a képhez való viszonyulásáról? – a festészeti technikák fejlődése, kulturális hatásai; mire használják a képet az emberek? – kép az írott szövegben (az írás korszaka) – kép a digitális űrben (a digitalizáció korszaka) – a kép a <i>mi</i> (a diákok és a tanár) világunkban: a történelem képekben, családi fotók, fotózásmania, művészetek (festészet, fotó, képzőművészet)
2.2. különböző médiumok közötti összefüggések felfedezése	

3. A vizualitás szerepe a kultúra, a gondolkodás, az eszmék megjelenítésében, ábrázolásában; az ember és a képek együtt, egymásért

Kompetenciák	Tartalmak
3.1. a korszakok, stílusirányzatok és a kép viszonyának megértése 3.2. összefüggések, kapcsolódások keresése és felismerése	<ul style="list-style-type: none"> – a történelmi korszakok és a stílusirányzatok eszméi: színek, formák, technikák és az eszmék, a világról való elképzelések összefüggései – a történelmi témájú festmények, fotók: mit mondanak el, mit árulnak el, mit rejtenek el? – hogyan jelennek meg a hétköznapiak a képeken? (a különböző korszakokból származó festmények, fényképek, szobrok stb.) – különböző stílusú festmények, modern képzőművészeti alkotásokról való beszélgetés – az internetes felület: csupa kép vagy szöveg is? – facebook-os képek: miért kellenek? – a kép emlékezésben betöltött szerepe

4. A kép mint a kulturális és történelmi események közötti összefüggések, az eszmék, az emberi gondolkodás megjelenítésének, megragadásának egyik módja/eszköze – összefüggések felfedezése

Kompetenciák	Tartalmak
4.1. a történelmi események sokféle ábrázolásának a felismerése 4.2. a tudomány fejlődésének, híres eseményeinek követése a vizuális ábrázolási formákban	<ul style="list-style-type: none"> – Milyenek látunk egy-egy eseményt a festményekből, fényképekből? – Mit mutatnak meg a mai tudósítások, paparazzik, fotótudósítások abból, ami (valójában) történik? – Honnan tanulunk ma történelmet? Milyen történelmet tanulunk? – Galilei, Newton, szeptember 11., Arisztotelész, holokauszt és más hasonló események, történések, amelyekhez színeket, képeket is társítunk. – A vizuális kultúrában élés lehetőségei, a vizualitás következményei, hatásai az egyénre – Manipuláció a képekkel

A tartalmak

A tartalmak az őskori barlangrajzoktól a mai facebook-mániáig sok területet érintenek: művészeti alkotásokat, filmeket, beszámolót történelmi eseményekről, egyéniségekről szóló előadást, szépirodalmi szövegeket stb. A tanár ismereteitől és találékonyságától is függ a felhasznált ismeretanyag milyensége és az alkalmazott módszerek (bár a bibliográfia olyan könyveket, segédanyagokat tartalmaz, amelyek ismerete elégséges lehet a témák lefedésére).

Egyéni otthoni kutatással és azok rövid bemutatásával a diákok is kivehetik részüket az órai tevékenységből, irányíthatják, meghatározhatják a tartalmakat.

Épületek, múzeumok látogatása szintén beépíthető a tanórai munkába.

A lexikonok és albumok használatával a diákok megtanulnak keresni, tudományos könyveket használni.

A világ legkülönbözőbb területeiről, ill. kultúráiból származó műalkotások, események, egyének megismerésével egy átfogó, általános képet nyernek a világ sokszínűségéről. A tudományok, a művészetek, a társadalmi intézmények fejlődésének megismerése által a diákok láthatják a kultúrák közötti érintkezések állandóságát és eredményességét, de a különbségeket és a határokat is (pl. a nyomtatás feltalálása Kínában és Európában vagy az avantgárd mozgalmak, melyek nem hatottak Angliában, de amúgy egész Európában).

Módszertani javaslatok

Ajánlott, illetve alkalmazható módszerek a következők:

- beszélgetés;
- vita (vagy a diákok, vagy a tanár által készített vitaindítóval);
- csoportmunka;
- projekt;
- csoportos filmnézés.

Értékelés

A diákok egyéni hozzájárulását, a csoportmunkát vagy a projektet is lehet szöveges kiértékelővel és jeggyel jutalmazni. A csoportmunka vagy projekt bemutatóját lehet nagyközönség (szülők) előtti kiselőadásként megoldani vagy nyilvános vitát tartani, amelyen részt vehetnek más osztályok diákjai, szülők és más tanárok (nézőként), vagy összevonni azokat az osztályokat a „vizsgán”, ahol mindannyian választották a tantárgyat.

Didaktikai eszközök

Nélkülözhetetlen a kivetítő, a képeket és filmeket jó minőségben és hiteles változatban kellene a diákoknak megismerniük. Az albumok, lexikonok, fényképgyűjtemények szintén fontosak; ezek használatát is megtanulhatják a diákok, ha a tanár órán is alkalmazza ezeket.

Eloolvasásra javasolt könyvek

- Marco Polo utazása.* Ford.: Vajda Endre. Osiris Kiadó, Budapest, 2003.
<http://images.fapipa.multiply.multiplycontent.com/attachment/0/SJwavAoKCCgAABrqOj41/Marco%20Polo%20-%20Marco%20Polo%20utaz%C3%A1sai.pdf?nmid=109483330> (2013. január 20.).
- Julian Barnes: *A világ története 10 és 1/2 fejezetben.* Ulpius-ház Könyvkiadó, 2002.
- Umberto Eco: *A rózsza neve.* Európa Könyvkiadó, 1998.

Szakirodalom

- Arnheim, Rudol: *A vizuális élmény.* Gondolat Kiadó, 1979.
- Bacsó Béla (szerk.): *Kép, fenomen, valóság.* Kijárat Kiadó, 1997.
- Belting, Hans: *Kép-antropológia. Képtudományi vázlatok.* (Ford.: Kelemen Pál) Kijárat Kiadó, 2007.
- Csutak Attila: A kép és a szcenikai tér-kompozíció kapcsolata. *Kép és képiség. Symbolon*, 2011, 47–58. p.
<http://www.cceol.com/asp/getdocument.aspx?logid=5&id=53274511295b4f098548275fc212b7ad> (2013. január 20.).
- E-grafo* folyóirat. <http://www.grafomagazin.hu/index.php> (2013. január 20.).
- Világtörténet képekben. I. Óskor, ókor, középkor.* Gondolat Kiadó, 1972.
- Világtörténet képekben. II. Újkor, legújabb kor.* Gondolat Kiadó, 1981.